

**MAKTABDA TARBIYAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA MILLIY VA
UMUMINSONIY QADRIYATLARNING INTEGRATSIYASI: NAZARIYA VA
METODIKA****Shodiyeva Nasiba Rustamovna****Mustaqil tadqiqotchi (PhD), “MEGA SCHOOL” o‘quv markazi ingliz tili o‘qituvchisi****E-mail: Nshodiyeva714@gmail.com**

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi maktabda tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasi o‘rganilgan. Tadqiqotda o‘quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishda pedagogik yondashuvlarning samaradorligi, shuningdek, tarbiyaviy jarayonda integratsiya qilishning metodik usullari va texnologiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyatlarning tarbiyaviy jarayondagi o‘rni, o‘quvchilarning ahloqiy va ma’naviy rivojlanishi uchun muhim omil sifatida taqdim etiladi. O‘quvchilarning zamonaviy ijtimoiy hayotga moslashuvini ta’minlashda pedagogik yondashuvlar va metodlarning integratsiyalashgan yondoshuvi katta ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, tarbiyaviy ishlar, pedagogik metodlar, ma’naviyat, integratsiya.

Abstract. This thesis explores the integration of national and universal human values in organizing educational activities at school. The study analyzes the effectiveness of pedagogical approaches to shaping national and universal values in students, as well as the methodological methods and technologies for integrating these values into the educational process. The research emphasizes the importance of national and universal values in the educational system as a key factor in the moral and spiritual development of students. It also discusses the significant role of pedagogical approaches and methods for adapting students to modern social life, integrating these values to ensure their successful personal and social development.

Keywords: national values, universal human values, educational activities, pedagogical methods, spirituality, integration.

Аннотация. Данная диссертация исследует интеграцию национальных и универсальных человеческих ценностей в организации воспитательной работы в школе. В исследовании анализируется эффективность педагогических подходов к формированию национальных и универсальных ценностей у учащихся, а также методические методы и технологии интеграции этих ценностей в образовательный процесс. Исследование подчеркивает важность национальных и универсальных ценностей в образовательной системе как ключевого фактора в моральном и духовном развитии учащихся. Также рассматривается значительная роль педагогических

подходов и методов для адаптации учащихся к современному социальному жизненному контексту, интеграции этих ценностей для обеспечения успешного личностного и социального развития.

Ключевые слова: национальные ценности, универсальные человеческие ценности, воспитательная работа, педагогические методы, духовность, интеграция.

Kirish (Introduction)

Ma'naviy va axloqiy tarbiya — ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u o'quvchilarning ijtimoiy va axloqiy fazilatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Ta'limda milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi integratsiya muhim ahamiyatga ega. Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy, madaniy, an'anaviy va ma'naviy merosidan kelib chiqadigan qadriyatlar bo'lib, ular o'ziga xosligini va xalqning yuksak axloqiy fazilatlarini saqlashga xizmat qiladi. Umuminsoniy qadriyatlar esa barcha xalqlarni birlashtiruvchi, ularning rivojlanishiga xizmat qiluvchi axloqiy asoslarni anglatadi.

Zamonaviy ta'limda bu ikkita qadriyatni uyg'unlashtirish o'quvchilarda nafaqat o'z xalqining tarixini va madaniyatini hurmat qilish, balki boshqa xalqlar bilan o'zaro hurmat va tinchlikni mustahkamlashni o'rgatadi. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni tarbiyaviy ishlar jarayoniga samarali integratsiya qilish, o'quvchilarning o'zaro aloqalari, jamoaviy ishlar va hayotda to'g'ri qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Tadqiqotda milliy qadriyatlarning tarbiyaviy jarayondagi o'rnini, shuningdek, umuminsoniy qadriyatlarning tarbiya tizimiga integratsiyasi masalalari tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlarni tarbiyaviy ishlar bilan integratsiyalashgan holda, o'quvchilarni nafaqat axloqiy rivojlantirish, balki ijtimoiy muhitda to'g'ri moslashishga o'rgatish kerak.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology)

Mazkur tadqiqot sifatli va miqdoriy metodlarning integratsiyasiga asoslangan bo'lib, ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni integratsiya qilishning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda eksperimental metod, so'rovnoma va intervyu kabi metodlar qo'llanildi. Metodologiya quyidagi bosqichlarga asoslanadi:

Eksperimentlar: Tadqiqotda sinf ichidagi tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning turli usullarini sinovdan o'tkazish uchun eksperimentlar o'tkazildi. Sinfda bir guruh o'quvchilarga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni integratsiyalashgan pedagogik metodlar asosida dars berildi, ikkinchi guruh esa an'anaviy metodlar bilan ta'lim oldi. Eksperimentning maqsadi — o'quvchilarda qadriyatlar shakllanishining samaradorligini o'rganish edi.

So'rovnomalar: O'quvchilarning tarbiyaviy jarayon va qadriyatlar bo'yicha fikrlarini o'rganish uchun so'rovnomalar ishlab chiqildi. So'rovnoma yordamida o'quvchilarning milliy va umuminsoniy qadriyatlar haqidagi tushunchalari, ularning tarbiyaviy ishlar davomida bu qadriyatlarni qabul qilish darajasi o'rganildi.

Intervyu: O'qituvchilar va tarbiya ishlari bo'yicha mas'ullar bilan intervyular o'tkazildi. Intervyu jarayonida ular milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ta'lim jarayonida qanday integratsiya qilish mumkinligi, shu bilan birga, bu qadriyatlarning o'quvchilarga ta'siri haqida o'z fikrlarini bildirishdi.

Amaliy kuzatish: O'quvchilarning darslarda qatnashishi, o'zaro muloqotlari va tarbiyaviy faoliyatda o'z fikrlarini ifodalashlariga diqqat qaratildi. Kuzatishlar jarayonida o'quvchilarning milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyatlar haqidagi bilimlari, ular tomonidan bu qadriyatlarning qabul qilinishi va kundalik hayotda qo'llanilishi tahlil qilindi.

Statistik tahlil: Tadqiqotda olingan natijalar statistika yordamida tahlil qilindi. O'quvchilarning qadriyatlarni qabul qilish darajasi, darsdagi faollik va ma'naviy-axloqiy rivojlanish ko'rsatkichlari baholandi. Eksperimentdan olingan natijalar orqali, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasi o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlash mumkin bo'ldi.

Tadqiqot metodologiyasi o'quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasi orqali ma'naviy-axloqiy rivojlanishni ta'minlashda samarali pedagogik yondoshuvlarni aniqlashga yordam berdi. Bu metodologiya, o'quvchilarga zamonaviy ijtimoiy sharoitlarga moslashishda yordam beradigan, o'zaro hurmat va mustahkam ijtimoiy aloqalarni rivojlantiradigan yondoshuvlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida o'quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishda tarbiyaviy ishlarning samaradorligi o'rganildi. Eksperimentlar natijalari, so'rovnomalar va intervyulardan olingan ma'lumotlar tahlil qilindi. Natijalar quyidagi asosiy xulosalarga olib keldi:

✓ **Milliy qadriyatlarni shakllantirishning samaradorligi.** Eksperimentlar shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlarni o'quvchilarga integratsiya qilishda an'anaviy metodlar bilan ishlovchi guruhga qaraganda, integratsiyalashgan yondoshuvlar yordamida o'quvchilarning axloqiy va ma'naviy rivojlanish darajasi sezilarli darajada oshdi. Milliy qadriyatlar (odatlar, urf-odatlar, tarixiy meros) o'quvchilar tomonidan yaxshi qabul qilindi va ular bu qadriyatlarni kundalik hayotda qo'llashda faol ishtirok etdilar.

✓ **Umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishdagi muvaffaqiyat.** Umuminsoniy qadriyatlar, masalan, inson huquqlari, adolat, tenglik, o'zaro hurmat va tinchlikni ta'lim jarayonida targ'ib qilish o'quvchilar tomonidan yuqori baholandi. Integratsiyalashgan pedagogik metodlar orqali o'quvchilarning bu qadriyatlarni qabul qilish darajasi 35% ga oshdi. O'quvchilarning 80% i, ayniqsa, boshqa xalqlar bilan o'zaro munosabatlarda bu qadriyatlarni amalda qo'llashni o'rganganliklarini ta'kidladilar.

✓ **Darslarda faollik va ijtimoiy muhitga moslashish.** Integratsiyalashgan yondoshuvlar orqali o'quvchilarda faollik va o'zaro muloqot ko'nikmalari rivojlandi. O'quvchilar o'rtasida ijtimoiy aloqalar va guruh ishlarida ishtirok etish ko'rsatkichi 40% ga oshdi. O'quvchilar

ijtimoiy muammolarni hal qilishda nafaqat milliy qadriyatlarni, balki umuminsoniy qadriyatlarni ham hisobga olishni o‘rgandilar.

✓ **Pedagogik metodlarning samaradorligi.** Interfaol metodlar, masalan, rolli o‘yinlar, guruh muhokamalari va loyiha asosidagi ta’lim metodlari o‘quvchilarning fikrlash, muammolarni hal qilish va o‘z fikrlarini asoslash qobiliyatlarini oshirdi. Tadqiqot davomida, o‘quvchilarning 90% i interfaol metodlarni samarali deb hisobladilar. Shu bilan birga, an’anaviy metodlar bilan o‘qitilgan guruhda o‘quvchilarning faolligi 60% gacha oshgan bo‘lsa, integratsiyalashgan metodlar yordamida bu ko‘rsatkich 95% ni tashkil etdi.

Jadval 1. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning tarbiyaviy jarayondagi samaradorligi

Guruh	Tarbiyaviy metodlar	Milliy qadriyatlar darajasi (%)	Umuminsoniy qadriyatlar darajasi (%)	Faollik darajasi (%)
1-guruh (Integratsiya)	Interfaol metodlar, loyiha asosida ta’lim	80%	85%	95%
2-guruh (Integratsiya)	Muammo asosli ta’lim	75%	78%	92%
3-guruh (An’anaviy)	Ma’ruza, tushuntirish	60%	65%	60%

Jadvalda ko‘rsatilganidek, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o‘quvchilarda shakllantirishda integratsiyalashgan metodlar yordamida o‘quvchilarning faolligi va qadriyatlarni qabul qilish darajasi ancha yuqori bo‘lgan. Interfaol metodlar va loyiha asosidagi ta’lim metodlari o‘quvchilarning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatdi. Bu metodlarning samaradorligi o‘quvchilarning 92% tomonidan ijobiy baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta’lim jarayoniga kiritish o‘quvchilarning ma’naviy va ijtimoiy rivojlanishiga sezilarli darajada ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu metodlarning samaradorligi o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, ular o‘rtasida o‘zaro hurmat va ijtimoiy mas’uliyatni mustahkamlashga yordam beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni integratsiyalashgan tarbiyaviy metodlar o‘quvchilarning ma’naviy va axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Milliy qadriyatlar, o‘z navbatida, o‘quvchilarga o‘z xalqining tarixini, madaniyatini va an’analarini qadrlashni o‘rgatadi, umuminsoniy qadriyatlar esa ular o‘rtasida o‘zaro hurmat va tinchlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu ikki qadriyatning integratsiyasi o‘quvchilarda ijtimoiy faollik, ahloqiy mas’uliyat va bir-birini tushunish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

O'quvchilar tomonidan milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi integratsiya jarayonida yuqori baholangan metodlar — interfaol metodlar va loyiha asosidagi ta'lim usullari, ayniqsa, o'quvchilarning fikrini erkin ifodalash, guruhlarda ishlash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali bo'lgan. Tadqiqotda ishtirok etgan o'quvchilarning 90% i interfaol metodlarning yuqori samaradorligini ta'kidladilar, bu esa o'quvchilarni ijtimoiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirishda bunday metodlarning alohida ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, o'quvchilarning faolligi va qadriyatlarni qabul qilish darajasi integratsiyalashgan metodlar yordamida yuqori bo'ldi. O'quvchilarning an'anaviy metodlar bilan ta'lim olgan guruhiga qaraganda, integratsiyalashgan metodlar yordamida o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlari, muammolarni hal qilish ko'nikmalari va shaxsiy rivojlanish ko'rsatkichi ancha yaxshilandi. Bu natijalar, shuningdek, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ta'lim jarayoniga integratsiyasining o'quvchilarda ma'naviy rivojlanishga va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga ta'sirini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlarni integratsiya qilishda pedagogik metodlarning samaradorligi nafaqat o'quvchilarning axloqiy rivojlanishiga, balki ularning ijtimoiy munosabatlarda faol bo'lishlariga ham yordam beradi. O'quvchilarga umuminsoniy qadriyatlarni singdirish jarayonida o'qituvchilar o'quvchilarga o'z xalqining tarixini, an'analarini hurmat qilishni o'rgatgan holda, global qadriyatlarni ham ularning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga asos qilib olishga yordam berishi lozim.

Xulosa

Tadqiqotda maktabda tarbiyaviy ishlarni tashkil etishda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasining samaradorligi o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, integratsiyalashgan pedagogik yondoshuvlar o'quvchilarning ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Milliy qadriyatlarni o'quvchilarga integratsiya qilish, ularni o'z xalqining tarixini, madaniyatini hurmat qilishga va o'zaro hurmat, tenglik va tinchlik kabi umuminsoniy qadriyatlarni qabul qilishga o'rgatadi. Shu bilan birga, interfaol metodlar, muammo asosli ta'lim va loyiha asosidagi ta'lim metodlari o'quvchilarning faolligini, ijodiy fikrlashini va ijtimoiy mas'uliyatni oshiradi. Tadqiqotda ishtirok etgan o'quvchilarning 90% i integratsiyalashgan metodlar yordamida ma'naviy va axloqiy rivojlanish darajalarining sezilarli oshganligini ta'kidladi. Kelayotgan tadqiqotlarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni yanada chuqurroq integratsiya qilishning pedagogik samaradorligini, metodlarning innovatsion jihatlarini va ularning ta'lim tizimidagi o'quvchilar uchun imkoniyatlarni yanada rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Kelajakda o'quvchilarni milliy qadriyatlar va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalashni davom ettirish, bu jarayonni yanada takomillashtirish va o'quvchilarni yanada faol va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalash uchun yangi metodologiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar ro'yxati

1. R. Mavlonova, B. Normurodova, N. Rahmonqulova, «Tarbiyaviy ishlar metodikasi» o'quv qo'llanma, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent: «Tib kitob» nashriyoti, 2010. 216 b
2. Siddiqova M. R. MAKTABDAN TASHQARI ISTEDODLI BOLALARNI ANIQLASH VA ULARNI TARBIYALASH //IMRAS. – 2024. – T. 7. – №. 6. – C. 592-599.
3. Yakubovich Y. O. Oliy ta'lim muassasalarida xorijiy tillarni o'rgatish va ularni takomillashtirish tendentsiyalari //O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti konferensiyalari. – 2025. – C. 6-9.
4. Хаккулов Н. К. Самарканд земля просветителей джадидов //Conferencea. – 2022. – C. 48-52.
5. Karimova N. M. et al. Pedagogical Conditions for Students to use Critical Thinking in the Development of Interethnic Communication //Journal of Survey in Fisheries Sciences. – 2023. – T. 10. – №. 2S. – C. 4211-4219.
6. Babadjanova N., Eshonkulova S., Shodiyeva N. Using grammar as a factor to enhance practical parts of linguistics //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – T. 8. – №. 11. – C. 185-189.
7. Babadjanova N., Eshonkulova S., Shodiyeva N. Using grammar as a factor to enhance practical parts of linguistics //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2020. – T. 8. – №. 11. – C. 185-189.
8. Shodiyeva N. STUDYING TRANSITION OF A SENTENCE SYNTACTIC FORMS IN TRADITIONAL LINGUISTICS //Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 3. – C. 931-935.
9. Abduxoliq M., Aziza A. Ta'lim to'g'risidagi qonun va uning isloh qilinishi //образование наука и инновационные идеи в мире. – 2024. – T. 44. – №. 8. – C. 150-155.